

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

Жалпыуниверситеттік шет тілдер кафедралары
Шетел филология кафедрасы
Общеуниверситетские кафедры иностранных языков
Кафедра иностранной филологии
University Foreign Languages Chairs
Foreign Philology Chair

Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған
«ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР»
атты Республикалық ғылыми-теориялық конференция материалдары
10 маусым 2011

Материалы Республиканской научно-теоретической конференции,
посвященной 20-летию Независимости Республики Казахстан,
«ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ
ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ»
10 июня 2011

Proceedings of the Republican scientific and theoretical conference
dedicated to the 20th anniversary of the Independence of Kazakhstan
«INNOVATIVE TECHNOLOGIES
IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING»
June 10, 2011

Алматы
«Қазақ университеті»
2011

3-секция
Section 3

Жаңа көзқарасты маман дайындаудағы
үш тілді оқытудың келешегі

Перспективы трехязычного обучения
в подготовке специалистов новой формации

Perspectives on Trilingual Education
in Training Specialists of New Generation

Asanova G.S. Cooperative learning strategies in delivering interactive lectures	211
Ахмедова А.Н. Личностно-ориентированный подход	214
Баймұратова И.А. Ағылшын тілі мен қазақ тілін оқыту мақсатында салыстыра қарастыру (дауысты дыбыстар материалы негізінде).....	217
Бекалаева А.О. Трехязычие в условиях глобализма	219
Бердаулетова Ш. Ж., Голикова Л. В. Развитие креативного мышления у студентов языковых вузов	221
Джакубақынов Б.Б., Ештаева Н.А. Формирование социокультурной компетенции студентов.....	223
Жапарова А.Ж. Балаларға ағылшын тілін оқытудың әдістемесі.....	227
Капасова Д.А., Чекина Е. Б. О некоторых отличиях в усвоении второго языка в учебно-профессиональной и обиходно-бытовой сферах общения	230
Кофанова Г.П. Феномен глобализации как новый этап мирового развития. Концепт глобализации в дискурсе критиков	232
Никамбаева С. С. Пути и способы обогащения общественно-политической лексики	235
Розиева Д.С. Іскерлік сөйлеу мәдениетінің этикеті пәнін ұйымдастыру мен оны жүргізу маңыздылығы	239
Рысбай Б.Қ. Білім беру жүйесіндегі көптілділік: мемлекеттік тілдің орны	241
Сүтгібаев Н.Ә. Бүгінгі таңдағы шетел тілдерін жан-жақты оқытудың қажеттіліктері	244
Tayeva R., Shayakhmet A. On the academic mobility of students	247
Төлеухан Ж Ағылшын тілі сабағында оқытушының тіл таңдау және сабақ жоспарлау қажеттілігі.....	249
Хошаева Г.Б., Нуржумаева К.А Межкультурная коммуникация как основа обучению иностранному языку	251
Shayakhmet A., Tayeva R. Bilinguals	254

менгерту әдісінің тиімділігін жоғарлату, ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктерін пайдалану арқылы студенттердің қызығушылығын арттыру басты міндеттердің бірі болып табылады.

Оқу үдерісінде мультимедиялық жобалардың бір түрі компьютерлік презентацияны қолдаудың маңызы зор. Презентацияларды жаңа сабақты түсіндіру, диаграмма, кестелерді көрнекі түрде көрсету, фотоальбом жасау т.б. кезінде тиімді пайдалануға болады. Презентацияның электронды беттері слайд деп аталып, онда белгілі бір нысанның (кесте, сызба т.б.) графикалық бейнесі беріледі. Слайдтарды өзгертуге, ауыстыруға, толықтыруға, яғни редакциялауға және бір мезгілде көруге болады. Сонымен қатар, таңдап алынған дыбысты бір слайдқа немесе презентациядағы слайдтардың бәріне қолдануға болады. Слайдтағы нұсқаларды (кесте, сызба, сурет т.б.) экранға әртүрлі - бір шетінен шығару, аударылу, шашырау, айналу т.б. әдістермен шығару, көрсету мүмкіндіктері бар. Ал мәтінді де түрлі әдістермен - түгел, жеке сөз, әріп түрінде және әртүрлі түспен де шығаруға болады.

Қазақ тілі сабағын мамандықтарына қатыстыра, тығыз байланыстыра оқыту студенттің өз мамандығы жайлы мағлұматын кеңейтіп, кәсіптік ынтасын арттырады, әрі пәнге деген қызығушылығын күшейтеді. Олай болса, компьютерді тек тіл үйрену үшін емес, сондайақ студенттерді болашақ мамандығына сай кәсіби тілде сөйлеуге үйретуде пайдаланудың мәні зор. Тіл үйренушілердің кәсіби шеберліктерін арттыру, бейімдеу мақсатында сабақтан тыс орындалатын жұмыстардың алатын орны айрықша. Себебі, ақпарат құралдары мен Интернетті пайдалана отырып, мамандығына қатысты белгілі бір тақырыпта мәліметтер жинап, ол туралы қысқаша баяндап беру тапсырмасы жүктелгенде, студент өз бетінше ізденіп еңбектенеді. Мұндай өздік жұмыстары студенттің өзіндік ізденіс шығармашылығын арттыруға, кәсіби туралы ұғым-түсінігін кеңейтіп, қазақша ойлау дағдысы мен сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға көмегін тигізеді. Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үдерісінде қолданудың маңызы зор. Қазіргі кездегі білім беру жүйесіндегі басты мәселе, оқытушының педагогикалық қызметін ақпараттық технологияның көмегімен ұйымдастыра алу қабілетін қалыптастыру, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Сонымен, ақпараттық технологияларды оқыту үдерісінде тиімді қолдану студенттердің шығармашылық, интеллектуалдық қабілетінің дамуына жол ашып, мемлекетіміздің үш тұғырлы саясатына сай жан-жақты дамыған маман иесі ретінде танылуларына негіз болады.

Н.Ә.Сүттібаев

БҮГІНГІ ТАҢДАҒЫ ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ЖАН-ЖАҚТЫ ОҚЫТУДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ

*Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
nurbahyt74@mail.ru*

Ғылым мен білім ғарыштап дамып отырған ХХІ ғасырда шетел тілдерін жан-жақты оқыту қажет болып отыр. Бұл, әрине, заман, уақыт талабынан туындап отырған қажеттілік. Оның негізінде экономикалық, әлеуметтік және саяси жағдайлар тұр.

Мемлекеттік тіл – елдің егемендігінің іргетасын нығайтудың негізі. Ол – ұлтаралық келісім мен қазақстандық отансүйгіштікті нығайтудың алғышарты. Осыған орай оның қоғамдағы қолданыс, әлеуметтік-қатысымдық қызметі аясын кеңейтіп, басқа тілдермен қатар бәсекеге қабілеттілігін арттыру – басты міндеттердің бірі.

Бүгінгі әлеуметтік тапсырыстардың бірі үш тілді білу және қалыптастыру болып отыр. Еліміздің төл тілі – қазақ тілі сол көптілділік компонентін құрап отыр. Сондықтан да

тіл үйренушілердің рухани аясын қазақ тілі арқылы дамыту, қазақ халқының мәдениеті арқылы толықтыру басты мақсаттардың бірі болып табылады. Осыған байланысты шет тілі сабақтарының мақсаты тіл үйренушіні қазақ тілінің мол тәрбиелік әлеуетін мәдениетаралық коммуникацияға қатысуда дұрыс қолдана білуге қабілетті және қазақ тілімен шет тілінде өз бетінше сөйлеу қызметіне сәйкес жағдаяттарда қолдана алатын тілдік тұлға қалыптастыруды көздейді. Бұл мақсат өз кезегінде сабақтың бір-бірімен ажырамас және өзара байланысты тәрбиелік, дамытушылық, білім берушілік, практикалық компоненттерінде ашылады.

Қазіргі таңда көптеген дамыған және дамушы елдерде бірден-бір басымдылық ретінде білім саласына көп назар аударылуда. Жоғары білімді мамандарға қойылатын талаптар күннен-күнге нақтыланып толықтырылуда. Соның ішінде шет тілдерін меңгеру мен ақпараттық-коммуникативтік технологияларды игеру ерекше орын алады.

Егер біраз бұрын білім саласында жұмыс істейтін мамандардың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды білу құзыреттілігіне мәтінді жазу, жөндеу, форматтау, кестелерді сызу, түрлі нысандарды енгізу, сканерлеу, презентациялар дайындау сияқты біліктіліктер кірсе, қазіргі таңда өз вебсайтын жобалау, жасау, көпшілікке таныту, фотоларды және шағын видеоны өңдеу сияқты біліктіліктерде күнделікті қажеттілікке айналып бара жатыр. Веб-технологиялардың дамуымен кейбір процедураларды жүзеге асыру жеңілдетіп жатса, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды білу біліктіліктерінің тізімі барған сайын ұлғаюда. Оқыту жағдайын жасау тек қана оқу орнының материалды - техникалық базасын жақсартумен ғана шектеліп қоймайды, сонымен қатар ұстаздардың кәсіби біліктіліктерінің қазіргі заман талаптарына сай жетілдірілуімен де байланысты. Қазіргі таңда ұстаздар жаңа әдістер мен тәсілдерді, студенттермен жұмыс істеудің тың формаларын көштен қалмай уақытында ендіріп отырулары қажет. Осыған байланысты дүниежүзілік оқу кеңістігінде болып жатқан соңғы жаңалықтар мен әдістемелерді пайдалану маңызды болып табылады.

Қазіргі таңда шетел тілін үйренудің мазмұны мен мағынасында көптеген өзгерістер орын алуда. Өмір сүріп отырған қоғамымызда шетел тілінің маңызының өсуі оны жан - жақты, терең меңгеруге мәжбүр етіп отыр. Еліміздің білім саясатының негізгі мақсаты - жастарды қоғам мен мемлекеттің болашақ мамандары, азаматтары екенін ескере отырып, оларды сапалы біліммен қамтамасыз ету. Мәдени процестің негізгі бөліктерінің бірі: әлемдік мәдениеттің құндылықтарын игеру болып табылады, ал оны орындау үшін шетел тілін білу, қолдану, игеру керек. Қай шетел тілі пәнін алсақ та, дәріс алушылар үшін оны меңгеру, яғни, шетел тілін тілдік коммуникативтік қатынасқа пайдалану бастапқыда тілдік ортаның жоқтығынан біршама қиындық туғызатыны сөзсіз, кез келген шетел тілін меңгеру тек елтану, тілдік бөлімдерді меңгерумен шектелмейді, сол білімдерді қолдана отырып, тіл үйренуші тіл аралық қарым - қатынаста болуды көздейді. Осылайша шетел тілін меңгерудегі негізгі мақсат практикалық және коммуникативтік біліктілік қалыптасады.

Ауызекі сөйлеуді дамыту үшін ең әуелі студенттердің, тыңдаушылардың шетел тілінен сөздік қорын дұрыс жинақтауына көп көңіл бөлу керек. Ол үшін студент әр сабақта өтілетін жаңа сөздерді, мақал - мәтелдерді, сөз тіркестерін, жаңылтпаштарды және қосымша шетел ақындарының өлеңдерін де жазып алып, міндетті түрде жаттауы керек. Әр сабақта өтіліп отырған жаңа сөздерді студенттерге оқуға берілген оқулықтарындағы немесе қосымша тапсырылған мәтіндерден өздеріне түсініксіз сөздерді тауып, аударуы, үйренуі және сөйлемдерде қолданғаны жөн.

Тіл дамыту жолдарын дұрыс ұйымдастыру – студенттердің ойлау қабілетін, сауаттылығын арттырудың негізгі жолы. Біздің негізгі мақсатымыз – студенттердің шетел тілінде сөйлеп, жаза білуінде және мәтінді аударуында. Осы нәтижеге жетудің тиімді әдісінің бірі – диалог. Диалог арқылы ауызекі сөйлеуі жаттықтырылады және студентпен тікелей сөйлесу болып табылады.

Студент әр сабақта диалог арқылы сөйлескенде сұрақтар қоя отырып, жалпы топпен жұмыс жасау қажет және мынадай тәсілдерді пайдалануға болады:

1. Сөздік қолдану арқылы тіл дамыту;

2. Мәтінмен жұмыс жасай отырып тіл дамыту;
3. Көрнекі құралдар қолдана отырып тіл дамыту;
4. Газет, журналдар қолдана отырып тіл дамыту;
5. Аудиокассета, CD-дискілерін тыңдау арқылы тіл дамыту;
6. Компьютер, интерактив тақтасымен жұмыс жасай отырып, тіл дамыту.

Шетел тілінің негізгі мақсаты студенттерге тіл үйрету болғандықтан, негізгі жұмыс сөз үйрету болып табылады. Шетел тілі сабақтарының негізгі арқауы-ауызекі тілді дамыту жұмыстары болуы тиіс. Студенттердің фонетикалық, лексикалық, грамматикалық материалдарды, анықтамаларды, түсіндірмелерді шетел тілінде дұрыс қолданып игеруі, өз ойын нақты, жүйелі түрде қысылмай жеткізе білуі ауызекі тіл дамыту жұмысының дұрыс жүргізілуіне байланысты. Ауызекі тілді дамытуға мынандай тәсілдер көмектеседі:

1. Грамматикалық тапсырмалардың әр түрлілігі;
2. Мағынасы бай суреттермен жұмыс жасау;
3. Студенттерді бір-бірімен өзара сөйлестіру;
4. Берілген тақырыптағы әңгімені жалғастыру;
5. Әр түрлі тақырыпқа әңгіме құрау;
6. Дайын диалогты жұппен жаттап айту;
7. Студенттің диалог құрастыруымен айналысуы;
8. Мәтінмен жұмыс жасау;
9. Өлең, ән, жаңылтпаш, мақал-мәтелдерді жаттау.

Мәтінмен жұмыс. Мұндай жұмыс кезінде қойылатын талаптардың бірі-оқып отырған кітапты түсініп оқу.

Студент оқып отырған әрбір сөздің, сөз тіркестерінің мағынасын, грамматикалық мәнін ой - өрісімен түсінбейінше, сөйлемдегі айтылып жатқан ойды ұқпайды. Сондықтан да, шетел тілін бастағаннан бері фонетикалық дыбыстарды дұрыс айтқыза отырып, әрбір сөзді, сөз тіркесін, сөйлемдерді, мәтінді түсініп оқу қажет. Егер оқытушы мәтінмен жұмыстанғанда, тек оқу, аудару, сұраққа жауап беру, мазмұнын әңгімелеп берумен ғана шектелмей:

1. Тағы да мәтіннің мазмұнын өзгертіп, басқаша әңгіме құрастыру қажет;
2. Барлық студентті жұмысқа жұмылдыру керек;
3. Осындай әңгімелеу кезінде әрбір студент бірінен кейін бірі мазмұнын үзбей жалғастыру қажет;
4. Мәтіннен жаңадан өткен сөздерді теріп алып, солармен сөйлем құрастыру керек;
5. Теріп алынған сөздердің синонимін, омонимін, антонимін табу керек;
6. Негізгі мағынаны білдіретін сөйлемдерді табу керек;
7. Мәтінге сұрақтар қою қажет;
8. Қойылған сұрақтарға жауап беру керек;
9. Мәтін мағынасына арнап жоспар құру қажет;

Осы жұмыстарға сүйене отырып, мәтін арқылы тапсырмаларды әр түрлі тәсілдермен көрсету – студенттердің, тыңдаушылардың ауызекі сөйлеу тілін дамытуда, шетел тілінде өткен фонетикалық, грамматикалық, лексикалық білімдерін қолдануда алған білімін өмірде пайдалануда өте маңызды.

Студент ауызекі сөйлеуге жаттықтыруда тағы бір ескеретін нәрсе – жеке студенттен сабақ сұрау кезені. Мұндай кезеңде барлық студентті қамтитындай тәсілдер қолданылуы тиіс.

Мысалы: студенттердің бірін-бірі тексеруі, екеуара жұптасып жұмыс жасауы, қатар-қатар бойынша жарысуы, топ болып еркін жұмыстану, тақта алдында жазу жұмысымен айналысу, жоба бойынша жұмыс, оқытушының бағыт беруге арналған сұрақтары, т.б.

Р.С. Әміров тіл дамыту жұмысын ұйымдастыруға мынадай талаптар қояды:

1. Оқушылардың сөздік қоры мол, бай болуы тиіс. Сөздік қоры мол оқушының ұғымы да кеңейе береді, тілі оралымды болып, пікірін толық жеткізе алады;

2. Оқытушылардың сөзі грамматикалық жағынан дұрыс, мінсіз болуға тиіс. Сөйлемдегі сөздердің орны грамматикалық байланысы тілдің заңдарына сай болғаны жөн;

3. Оқушылар өз ойын рет - ретімен бір жүйеге түсіріп айта білуі тиіс. Бұлай дағдыланбаған оқушы әңгімедегі оқиғаларды еске түсіруіне қарай байланыссыз шашыратып айтады да, оның мәні мүлде түсініксіз болып шығады;

4. Оқушылар ойын күмілжітпей, айқын, дәл айтуға үйренуі керек. Бұл үшін айтайын деген ой ұғымына мағынасы дәл келетін сөзді теріп жұмсауға, ойды білдіруге көмегі жоқ, артық сөздерден аулақ болуға, таза сөйлеуге дағдыландырылады;

5. Оқушылар сөйлем ішінде ойдың тірегі болып тұрған сөздерді тауып, оған логикалық екпін түсіре сөйлеуге, лепті, сұраулы, хабарлы сөйлемдерді, төл сөздерді тиісті интонацияға түсіріп сөйлеуге дағдылануы тиісті деп есептейді.

Сонымен қатар, оқытушы тындаушыға немесе студентке ғылым негіздерін оқытып, білдірумен бірге, оларды сөз өнерінде жетілдіріп, тілдік мәдениетін арттыруға, айтайын деген ойын жазуға, дәлелдеуге, қорытындылауға, жинақтауға, әдеби тілде өз дәрежесіне сай жазуын қамтамасыз етуге мідетті.

Сонымен бүгінгі заман талабына сай үш тілді білу және шет тілдерін көштен қалмай оқыту келешекте өз нәтижесін береді және еліміздің өсіп-өркендеуіне өз үлесін қосады деген үміттеміз.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // Егемен Қазақстан, 2003. 26-желтоқсан.

2. С.Т. Төребекова. Оқу ауызекі тілде сөйлеуге үйрету үшін істелінетін жұмыс. Методика обучения иностранного языка 2 (22) 2008.

3. Р.С. Әміров. Грамматика, емле, тіл дамыту.

4. В.А. Артемов. Психология обучения иностранному языку. Москва. Просвещение. 1969 г.

5. С.Ф. Шатилов. Методика обучения иностранному языку в средней школе. Москва 1986.

R.M. Tayeva, A.K. Shayakhmet

ON THE ACADEMIC MOBILITY OF STUDENTS

Al-Farabi Kazakh National University

roz1@mail.ru, aschajach@gmail.com

Integration processes taking place in all spheres of human activity greatly influence the system of higher education contributing to the formation of the common educational space, which is primarily expressed in the harmonization and coordination of educational standards, approaches, training programs, curricula and specialties in different countries. The open educational space implies the growth of academic mobility of students which is commonly understood as the organized educational process during which students study outside their home country mainly for a limited period (one or two semesters) [1], modeling and constructing their own educational program, choosing subjects, courses, institutions, in accordance with their aptitudes and aspirations.

Academic mobility as a complex and multifaceted process, important for personal and professional development of students, motivates their desire to study, and it is considered the key to the future success of professional activity to a large extent determining achievements in the chosen profession and employment opportunities.

However, the implementation of programs of academic mobility and exchange is associated with a number of challenges which include the level of students' foreign language knowledge. According to the Bologna Declaration the common language of European education is English,